

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

Caput primum. Libro hoc Secundo comprehe[n]duntur omnes Sectae & Haereses quae turmatim post Lutherum inomnibus angulis eruperunt: sed potissimum Anabaptistarum Sectam. Cuius originem ortum & ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

LIBRI SECVNDI
ARGVMENTVM.

CAPVT I.

- I. *Qua hoc II. libro continetur, vix fore ut à posteris vniquam facta fuisse credatur.*
- II. *Vnitas Ecclesia post Lutheri aduentum in varias partes scissa.*
- III. *Origo Anabaptistarum.*
- IV. *Muncerus eorum Apostolus prodit.*
- V. *Saxonia Dux ne Muncerum eijceret à Luthero impeditur.*
- VI. *Miracula Munceri eiusque discipulorum.*

 Ie ego te appello, chara posteritas. Quid tibi animi erit ista legenti? An cum Democrito incredibile maiorum tuorum ridebis stultitiam; an vero cum Heraclito tot ex vna Hæresi in vniuersum Mundum, adeoque super te quoque effusas miseras deplorabis? Inuenieatne fidem apud te quæ in hac tamquam tabula ad viuum representata adspicies? Crede sine vnum sæculum tot peperisse monstra; vnum Monachum tot apostatas? *Ad cuius tubam aperta abyssus, (a) tot maligni ac furiosi spiritus exsilerunt, qui pestilenti suo afflatu vniuersam Christianam rempublicam miserimum in modum infecerunt, omniaque depopulati sunt.* Mihi quidem funestam hanc turmam intuenti.

stant horrore coma, & vox faucibus hæret.

Nam quis Apelles aut Protogenes tot monstra ad viuum depingat? Conabor nihilominus: pictorem illum imitans, qui ingentem hominum turbam vel exercitum depicturus, ante signanos tantum & præcipuos duces cum omnibus lineamentis, armis & insignibus, reliquam vero multitudinem confusa quadam vmbra, hic capite, illic pede, ibi aliquo alio membro extante, expressit. Sic ego quoque præcipuos hæreticorum manipulorum, sub Luthero summo exercitus duce, præfectos, ad viuum, quoad potero, tibi representabo, cum eorum armis, insignibus & impedimentis; calorum, lixarum & reliquam mediastinam turbam digito tantum velut indicare contentus. Sed quemadmodum peritus belli dux hostiles copias è tumultu contemplan, non primæ tantum sed & postremæ aciei intentionem, iter consilia obseruat: sic prudens Lector exercitum hunc Ecclesiæ hostium aspiciens, non solum qui qualesq; fuerint qui primos ducunt

ordines, sed etiam qui agmen claudunt, facile obseruabit. Sed vt dixi, plerumq; eorum partem confusa tantum vmbra representabo. Nam quis in tanta, hominum dicam an monstrorum colluie, quæ etiam summus ipsorum dux detestatur, vllum ordinem seruare? Quis tam multiformem diuersitatem certis lineamentis & coloribus exprimere possit?

Ac velut annoxa erumpens ex arbore densum Vesparum (b) examen, magno cum murmure circum Hinc atq; inde volat, redit hæc, ab ita, volando seseq; impediunt, subitus supraq; feruntur, Et capita inter se quassant stridentibus alis.

Sic infra videbis confusam hanc & vagabundam diuersissimorum hæreticorum turmam sine ordine, tumultuario inter se prælio confligentem. (c)

II. Eo tempore quo turbæ & confusiones in Germania nasci cœperunt, quod fuit circa annum MDXVII. vniuersa Christianitas vna fide & religione erat vnita, non nisi vnum Deum agnoscebat, eius Vicario obediebat, eius statuta & decreta amplectebatur; sic vt vna omnium anima, sensus, vox, lingua esset: omnesque in vnius capitis nutu ac sapienti gubernatione acquiescerent. Vna tum erat Ecclesia, Catholica vere appellata, vt quæ sua Vniuersalitate tam omnium dogmatum reuelatorum, quam hominum tum præsentis, tum præteritorum sæculorum Christianitatem amplectebatur. At postquam Lutherus indiuisibilem hanc vnitatem dissoluit, pars illa auulsa momento temporis rursus in infinitas alias diuisa fuit: (d) vnde primus huius diuisionis auctor ita fuit attonitus, vt facti pœnitere, ac remedium velle quærere videretur. Sed facile intelligebat, operam & oleum se perditurum. Sic enim inquit: (e) *Quid hoc esse dicam? Vix vnum os diaboli obruro: & ecce decem ille alia aperit.* Tum enim quisq; inter primos esse volebat. Vnus clamabat: *Ecce hic Christus, (f) alius contra: Non ibi est, sed ecce apud me.* Omnes à Deo excitatos, à Deo missos se dicebant: non aliter quam si Spiritus Sancti assistentia non minus infallibiliter vnicuique singularim, quam Ecclesiæ generatim esset promissa. (g) Licebat vnicuique de Deo sentire, scribere, & loqui quid & quomodo vellent, nullo antiquæ

a Apocal. 9 proluxe Lutherus cum sequacibus describitur. b Apocal. 9. Locustis assimilantur Lutheri sequaces. c idcirco S. Ioan, loco cit. Vocat. Locustas armatas in prælium d. & nec. histor. Aug. conf. fol. 15. & 16. e colloq. mens. fl. 158 b fol. 273. b. & in præfat. in 1. Tom. Germ. ten. f. Matth. 14. g Eder inquisi. EUANG. part. 1. fol. 9.

quæ Fidei respectu. (a) Hic vnum, alius alium articulum conuellerat. Hic doctrinam, ille mores Ecclesiasticorum exagitabat: omnes vero nouis rebus studebant, (b) nec tamen quid agerent sciebant. (c) Numquam inter Babylonicæ turris ædificatores maior fuit confusio & discordia quam inter nouos hos Euangelistas: qui nulla in re congruebant quam in perdendo, si fieri posset, summo Ecclesiæ capite. Synagoga denique diabolorum quædam vberissima existit: quemadmodum D. Paulus multis locis fore prædixerat (d) Et quemadmodum Simonis magi omnium hæreticorum primi parentis & antesignani hæresis diuisa fuit in Menandrianos, Basilidianos & Saturninianos, vt Irenæus testatur; Marcionis in Lucianistas, Appellianos, Seuerianos, (e) Montani in Pepuzianos, Artotyritas, & Phrygallas; Arii in Acacianos, Macedonianos & Euaomianos, vt Rufinus scribit: sic Lutheri hæresis in tres velut præcipuos ramos statim se diffudit, nimirum *Anabaptistas*, *Sacramentarios* & *Confessionistas*, (f) quos particulatim explicabo: de quibus deinde infinitæ aliæ hæreses velut stolones, enatae sunt, vt ex sequentibus non sine admiratione videbis. Et has quidem tres sectas non inepte quis tribus Iudæorum sectis, (g) Pharisaïs, Sadducæis, & Essæis comparauerit. Horum primi, qui sublato libero arbitrio, ab ineuitabili necessitate dependere omnia asserbant, Confessionistas sunt similes; secundum Sacramentarios; tertij Anabaptistas, quorum fides, vt ex Iosepho colligi potest, ab Essæorum fide non longe abscedit. Sed ab Anabaptistis exordiamur.

III. Qui superioris sæculi hæreticorum mores, & vitas, & quidem sæpe non sine oscitantia, descripserunt, in eo parum consentiunt quisnam primus maledictæ & infernalis sectæ Anabaptistarum fuerit auctor. Hosius Cardinalis æternum Poloniae decus, (h) Eccius & Lindanus nescio quem Balthasarem. Hubnerum Pacimontanum siue Fridbergensem auctorem faciunt, qui doctrinam hanc è Lutheri fontibus, vt infra videbitur, hausit. Hic enim postquam ab antiqua Ecclesia defecisset vt nouam sequeretur: iamque eum etiam Lutherorum modo nata; tamquam nimis antiquæ, scilicet, religionis præneret, nouam inuenit. Quippe, *Qua noua, gratia nimis sunt omnibus.*

Lutheranos ergo reliquit, vt Anabaptistarum sectam conderet, quos Germani *Widererusser* appellant, eo quod ante plenam seu discretionis ætatem baptizatos, rebaptizent, Hic idem scripta ali-

quot sectæ suæ stabilendæ euulgauit: & quamuis Tiguri, vbi in vincula coniectus fuerat, errorem reuocasset, mox tamen ad vomitum redijt, & in Morauia doctrinam suam disseminauit, ac sanguine etiam suo (nam flammis exultus fuit) obignauit, primum inter sanctissimos, si dijs placet, Anabaptistarum martyres locum sortitus. Bullingerus in libro quem contra Anabaptistas scripsit, (i) Nicolaum Storckium primum huius sectæ auctorem fuisse dicit, vt & Melancthon: qui tamen alibi, vti & Erasmus Alberus, Carolstadio: Zuinglio vero Anthonius Coruinus hæresin hanc imputant. Omnes tamen tam Lutheri quam Zuinglij partibus addicti, quo magistros suos (vterque enim, si non vt auctores, saltem vt qui ansam dedissent, hæresis huius laborarunt infamia (k) excusent, Thomæ Muncero sacerdoti apostatæ Carolstadij discipulo, præcipuas partes adscribunt. Muncero, inquam, homini cæcicus maledicto inferis benedicto, & in fausto terræ portento: qui postquam Lutheri libros *De Libertate Christiana seu Euangelica*, & *de Captiuitate Babylonica* legisset, primus Germaniæ solum seductorum à se sanguine rigauit. Et hic quidem eodem fere tempore, quo Lutherus Euangelicorum, factus fuit Anabaptistarum antesignanus.

a Luth. tom. 4. Germ. fol. 319. b. Tom. 1. Germ. fol. 537. colloq. mens. fol. 4. a. tom. 2. Germ. fol. 119. b. & 225. a. b. Vide bellum S. Euangel. Andr. Iurgica. Schlüsselb. catal. hæretic. Admonit. Ioh. Lengenbrunner quid de Luth. eius doct. & Prædicantibus reliquis sentiendum. c. Vlenberg. causa. 13. c. 13. & ca. 16. d. Phil. 3. 7. & 1. Petri. 1. e. Præteolus lit. 5. f. Vlenberg. causa. 9. c. 9. Anatomia Ecclesiæ Catholicae. g. Iosephus l. 2. cap. 2. de Bello. h. lib. 1. de Hæres. nostri temp. fol. 431. i. de Orig. Anab. l. 1. cap. 1. fol. 1. & cap. 6. fol. 12. Lamb. Horien. lib. de Anab. fol. 1. Arnold. Meshouius in Hist. Anabapt. Franck. Chron. part. 3. liter. VV. Casfand. & alij. Mycon. in vita Zuingl. Bucching. Chron. à nas. Chr. fol. 340. Herm. Moded. histor. de prim. Anab. auct. fol. 63. Sacrament. præfat. in Protocoll. Franckendalense. Vlenb. caus. 9. cap. 9. fol. 107. Bismare. in vita Carlstadij. Seidel. fol. 54. histor. Luth. Crusius par. 3. hist. Sueu. An. 22. Luc. Ofiand. cent. 16. lib. 1. histor. cap. 36. fol. 98. Seidel. histor. Luth. fol. 16. Pomar. histor. Sax. fol. 593. Selmec. hist. Aug. conf. fol. 31. Moded. de auct. Anab. fol. 67. cap. 111. Sleid. lib. 4. & 5. fol. 99. & seq. Cochl. in Act. Luth. fol. 130. L. Sur. com. hist. fol. 140. Spang. Chron. Sax. & Mansfeld. fol. 605. ad fol. 618. k. Eras. Alber. libr. contr. Carlstad.

nus Sleidanus ait, Muncerum Lutheranae doctrinae odio, quam tamen initio professus fuerat, suam publicasse, ut gloriosum Evangelistae nomen acquireret. Quorquot tamen vitam & mortem hominis huius descripserunt, ut Lindanus, Melancthon, Horrensus, (a) & alij, quos mihi videre contigit, inter Muncerianae doctrinae articulos, eum qui est de Anabaptismo non ponunt; nec ille unquam eos qui in Ecclesia Catholica baptizati fuerant, rebaptizasse legitur. Illud tamen verum est, hunc primum eam doctrinam proposuisse, quam Anabaptistae postea quibusdam in locis sequuti sunt. (b) Qua vero ratione & quo tempore Lutherus fundamenta Anabaptistici erroris posuerit, Vlenbergius in vita (c) Lutheri hunc in Modum ostendit. Fratres VValdenses, qui in moravia & Bohemia degebant, comperit quod VVittebergae noua Religio cuderetur, quosdam discipulorum suorum ablegauerat VVittebergam exploratum an cum noua Ecclesia in communionem venire possent. Cum his Lutherus de varijs rebus egerat, imprimis vero de baptisate & S. Eucharistiae Sacramento. Legati hi asseuerabant puero- rum seu infantum baptisum retineri à suis, ea ratione, ut quia in ista aetate nondum crederent, ea conditione tamen baptizarentur ut postmodum per aetatem informarentur de fide. Id Lutherus improbauerat, asserens praestare, ut baptisum plane omitteretur, quam ut puer sine fide propria baptizaretur. De Sacramento Eucharistico professerant, ijdem quod ea contineretur corpus Christi. Sed quia ancipites animaduertit, Lutherus, rogauit eos, ut edito libello dilucide suam de hoc Sacramento sententiam explicarent, quod paulo post fecerunt, edito libello Bohemice ac Germanice scripto, in quo Christum nec esse in Eucharistiae, nec adorandum censuerunt, facta sunt haec ante Annū 1522. nam ipso hoc anno Lutherus librū edidit de Eucharistia, in quo & VValdensium rationes diluit, & quod Legatis eorum asseuerat, repetit. *Satius esse baptismum omitti quam infantes sine propria fide baptizari.* Id plane est fundamentum Anabaptismi à Lutheri infeliciter positi. Vtraque certe tam Lutherana quam Anabaptistica secta in Saxonia originem sumit, (ipso Bucero teste.) Hic Storckius Munceri magister tyrocini um suum fecit; hic ibidem Muncerus postea dogmata sua spargere coepit. Illud vero notatu dignum est, quod eodem loco Muncerus cathedram primum conscendit, ubi Lutherus antea latuerat,

& primos suos libros, imprimis illum de Captiuitate Babylonica conscripserat, nimirum in Alstadeni oppido, ad Thuringiae fines, quod Lutherus, ut supra dixi, Parthmon suam appellare solebat. De Storckio Melancthon sic scribit. *Vidi Nicolaum Storckium, qui primus Anabaptistica secta venenum per Germaniam disseminauit, ac magnas turbas excitauit. Hic aiebat, à Deo qua seire cuperet, in somno sibi reuelari, & Angelum secum colloqui; atque Deum velle, ut Electi, ipsius ductu, terra imperium accipiant, atque Ecclesiam purgent. Idem Sacramenta despiciebat: atque etiamnum infelix erro circumcurseat, & populum seducit.* Haec de Storckio Melancthon, qui ut Sergius Mahumeti, ita ipse in propaganda superstitione Muncero fuit socius. Maubius idem fere scribit, (f) quod nimirum suis persuaserit sibi cum Gabriele Archangelo esse colloquium, atque reformandae Ecclesiae & manus imponendi negotium demandatum. Tandem miser hic Monachij in Xenodochio fuit extinctus. (g)

IV. Muncerus postquam se tamquam nouum Apostolum Mundo ostendisset, tam in sermonibus quam scriptis praese tulit: *diuinitus sibi inspiratum ut tam Pontificem quam Lutherum oppugnet, (h) quod utriusque doctrina esset vitiosa & impura. Pontificem nimium duris legibus atque vinculis alligasse hominum mentes: Lutherum soluisse quidem ea vincula, sed in contrariam partem peccare, nimiumque indulgere. Suam vero doctrinam medium tenere. Non plus tribuendum esse Pontificis Constitutionibus quam Lutheri status. (i) Interim externa quadam sanctitatis specie, vitia detestabatur, etiam quae leuia videntur, ac docebat castigandum esse corpus ac ieiunijs macerandum: quae à Lutheri nimia sagina distenta sint.* *Doctrina Lutheri, inquit Anabaptistarum Apostolus Menno, (k) carnalis & dissoluta, populum carnalem & dissolutum in tantam deduxit impietatem, ut inter Turcas & Tartaros maior reperiri non possit:*

M

Mun-

a *Libr. de Anab. a. iij. Mel. in histor. Munceri*
 b *Luth. libr. de Missa angul. tom. 7. Vit. latin. fol. 233.* c *cap. 10. num. 5.* d *Tom. 2. len. pag. 220.*
 e *Cochlaus in Actis fol. 102. & 3.* f *Tom. 3. f. Ionch. Curans in Chron. Siles. pag. 138.* g *Henr. Rotteln. ibid. Manbius in loc. com. tit. de Eccl. fol. 481. Vlenb. caus. 21. cap. 21. pag. 760.* h *Sleid. lib. 5. fol. 99.* i *Erasm. Alb. libr. contra. Carlstad. n. 2. 3. & seq.* j *Libr. de Christ. fide pag. 234.* k *Bucholtzer in Chronic. Sleid. lib. 5. Osiand. lib. 1. cap. 36. fol. 98. histor. Eccles. 1. Method. de auctor. Anab. fol. 67.*

Muncerus porro non solum sermonibus suis, sed habitu etiam ac tota vita miserabilem simplicitatem præ se ferebat, eaque ratione magnam sibi apud vulgus auctoritatem comparabat. (a) Somnia item, ecstasim, reuelationes diuinas, & colloquia cum Deo fingebat. (b) Atque eadem ob causam à seipso serio & libenter, at à Luthero contemptim & per probum Prophetæ caelestes & nominati sunt & exagitati. Precationem tam ipse quam discipuli, eleuatis ad cælum oculis, in hæc verba fudebant: *Pater infunde animo meo perfectum desiderium iustitiæ tuæ. Quod nisi feceris, te tuosque Apostolos ad unum omnes abnegabo.* Ecce tibi miram precationem, quæ & Dei abnegationem habet adiunctam. (c) Quid putas, non statim momento Spiritum sanctum ad has preces descendurum? O simplices, inquit, qui hoc modo decipi se patiuntur! Id vero mirum videri nemini debet: quum & ante & post Muncerum multi fuerint, qui his artibus populis imposuerunt. Florentinis nihil est acutius, nihil callidius: & tamen his persuasit Sauanarola, se cum Deo colloquia habere, (d) vt Machiauellus testatur, qui addit: *Vtrum hoc verum sit, nec ne, non satis scio. Sed & de tali homine non nisi honorifice loqui volo.* Illud tamen dico, decem hominum millia illud credidisse, quamuis tanta miracula non viderint, vt persuadere sibi hoc deberent. Sola ipsius vita, doctrina, & cathedra veritatis in qua stabat, hanc illius opinionem impresserunt. Quamobrem, ait idem, nemo debet eius perficiendi spem abijcere, quod ab alijs perfectum videt. Hæc Machiauellus. Enimvero, nonne isti suorum temporum Mosiculi, seu Noui Moyses & Prophetæstri, in huius Schola educati videri debent, cuius Lectorem adeo graphice didicerant? qui familiarum in modum, quasi facie ad faciem cum Deo sermocinantur? Sic Muncerus, suo ipsius delirio, somnijs & reuelationibus deceptus, alios deinde decipit. Quia tamen intelligebat ad stabiliendam doctrinam suam alio fundamento quam somnijs & visionibus opus esse; rerum inter omnes ex Sc. sacra communitatem esse voluit, (e) Agrariæ illos olim legis aut Sisachthiæ suafores imitatus. *Fratres, inquit, omnes sumus, & filij Adams. Quare æquum non est vt alij intereant fame, dum alij in summis diuitijs ac rerum abundantia deliciantur. Apostoli nihil propriam habuerunt, (f) sed omnia erant communia.* Hoc quidem dogma mirum quantum hominum multitudinem breui allegerit, quaras etiam discordias & seditiones pepererit, quæ à Sleidano & alijs describuntur. V. Saxoniz Dux 7 bide nouo vate Muncero au-

dijisset, Lutherum quid faciendum esset in consilium adhibuit; qui suavit, vt eum toleraret. Quem admodum enim insignis luxuriæ Imperator Gordianus ex omnibus puellis formosissimas ac maxime deformes in balneas ad se adduci voluit, quod harum comparatione illarum pulcritudo magis appareret; sic Lutherus quotidie noua, præfertim tam deformia inonstra enasci non ægre ferebat, sperans hoc modo doctrinam suam multo plausibilem redditum iri. (g) Postquam autem vidit tantam ad Munceri partes accessionem fieri, suamque gloriam quodammodo obscurari, vt qui non minus contra ipsum quam Pontificem Romanum passim inueheretur: calamum in eum strinxit, (h) diabolum incarnatum appellans; ac ciuibus vbi concionabatur Muncerus & socij, consilium dedit, vt eos eijcerent, nisi doctrinam miraculis confirmarent. Sic enim scribit ad Senatorem & magistratum Mulhusinum, sapienter eos facturos si Muncerum interrogarent à quo prædicandi acceperit potestatem. Si dicat à Deo, id ei probandum, & vocationem suam miraculo aliquo confirmandam. Id si facere non possit, extrudendum. Illud enim Deo proprium esse, vt voluntatem suam per miracula declaret, quoties vstitutum ordinem mutari velit. Sic Lutherus ab alijs exigi iubet quod præstare ipse nunquam potuit. Probatamen norat Lutherus, has veræ & legitimæ, ac non falsæ aut adulterinæ Ecclesiæ esse notas. Bullingerus quoque (i) cum Anabaptistis de Pastorum vocatione disputans, ab eis extraordinaria signa & miracula exigere non dubitauit. Et Lutherus legem hic eam præscribit, quæ sane omnibus nouam doctrinam afferentibus os occludere debet, nisi vni ipsi, qui tamquam alteri Mahumetes priuilegium hoc cælitus sibi concessum iactat, vt sit Elnabi, id est, Dei interpret, etiam si nulla faciat miracula. Si quis forte, inquit, (k) ad vos venit, & concionandi potestatem petit, quærite an habeat missionis seu vocationis sue testimonium.

a Bucholtzer. in Chronic. Sleid. lib. 5. Ofiand. lib. 1. cap. 36. fol. 98. histor. Eccles. b Moded. de auctor. Anab. fol. 67. c Luth. libr. de caelest. proph. Bulling. lib. 1. de orig. Anab. cap. 2. fol. 3. d Iou. in elog. viri Commina. libr. 8. cap. 2. & c. 19. Besold. diff. 1. fol. 27. e Lamb. Hortens. hist. Anab. libr. fol. 12. b. 2. Bulling. de orig. Anab. lib. 1. cap. 3. fol. 5. f Actor. Sleid. lib. 4. & 5. g Coll. Mens. fol. 153. Sleid. lib. 5. Luth. Tom. 2. fol. 4. 55. h Melancthon in hist. Munc. Luth. rom. 2. Ten. fol. 455. 456. ad Senat. Mulhusin. Sleid. lib. 5. fol. 99. & 104. i Lib. 3. c. 4. & seq. ad Anabapt. k Tom. 5. fol. 491.

Simonium. Si à Deo se missum dicat, quarite ubi ipse
sint miracula. Galtius qui edito Basileæ An. MDLIV.
libro multa notatu digna de Anabaptistis prodi-
dit, inter alia dicit, (a) rogatos quosdam de vocatione
sua & miraculis, noctu in lacum quendam castello vici-
num, ingentem vim piscium comportari curasse, quum
deinde ipsos quacumque incederent ad Pœnitentiam vi-
taq; emendationem magno clamore cohortantes, (b) &
extremum ludicium aduentum annunciantes, ingens homi-
num multitudo sequeretur, ac multi ex ijs fame preme-
rentur: unum istorum praconum in genua pronolutum
precari coepisse, ut Deus populo esurienti prospicere ac bo-
na sua largiri vellet. Deinde, resia & nassus afferri iussis-
se, ac cum socijs in lacum ingressum, incredibilem piscium
copiam extraxisse, eosque assistentibus distribuisse, magno
cum omnium, qui hoc adspexerant, stupore, quod antehæ
vix ullus in eo lacu piscium visus fuisset. Miraculum hoc
statim undique fuit divulgatum, & pisces etiam ad
diuersa loca missi, multis ad hanc famam undique con-
fluentibus, & ad novos hos Apostolos quos diuinos homi-
nes, & ad perditum Mundi salutem cœlitus missos dica-
bant, se se aggregantibus.

Similis fere miraculorū artifex Mahumetes fuit:
qui quum Arabum miraculum aliquod ab ipso fla-
gitantium petitionem diu elusisset, in montis cu-
iusdam vertice vrbas aliquam multas lacte plenas
profunde defodit, populo deinde supra modum
famelico, prostratus Deum inuocauit, vt doctrin-
am ipsius testimonio aliquo corroboraret. Per-
acta precatone, terram effodi, & cœleste illud
donum scilicet, præter omnium spem inuentum,
distribui iussit, barbaris illis magno stupore defi-
xis. Menno Anabaptistarum Doctor præcipuus,
in libro quem de libero scripsit arbitrio, ait, mul-
tos Lutheranos qui doctrinæ ipsius illuissent, sub-
bitanea morte perijisse: tum Vincentium nescio
quem, Anabaptisnum refutare aggressum, subito
loquendi vsum amisisse. Ecce quomodo impostor
hic Mundi simplicitate abutatur. Lindanus Ru-
remundensis Episcopus rem plañe admirabilem
narrat, cui tamen tanti viri auctoritas facile fidem
addit. Dicit vero, nouisse quosdam idiotas &
simplices homines, qui quum ante nec vel litteram
legere ac scribere possent, factos Anabaptistas,
non solum S. Scripturam expedite legerint, verum
etiam explicare præsumerint. Eisdem dein quum
ad Catholice Ecclesie gremium redijissent (ò in-
auditam diaboli astutiam!) non minus quam ante
omnium litterarum imperitos rursus fuisse. Ego,
inquit, diu existimaui fabulas esse qua hæc de re dicere so-

tur, donec à Catholico quodam mihi noto monitus, vxo-
rem ipsius ad Anabaptistarum concionem abiisse, eodem
me contuli. Eo quum venissem, inueni ipsam in Biblijs
legentem, iamque accinctam vt Baptismum reciperet.
Quum vero eam inde abduxissem, ac librum, vt illum
legeret, et exhibuissem, illa ne litteram quidem in eo se
noscere confessæ est. Petrus Tyræus in libris suis De
Dæmoniasticis testatur Anno MDLX. se quoque Co-
loniæ futorem veteramentarium, & alterum ru-
sticanum, vtrumque Anabaptistam vidisse atque
audiisse Biblia expedite legentes, quamuis eam ar-
tem nunquam didicissent. O periculosam ac me-
tuendam maligni spiritus subtilitatem, quum pro-
desse videretur, maxime nocentis! Sed ad Muncer-
um redeamus.

VI. Omnia miracula quibus vocationem suam
Muncerus probauit, eiusdem sunt farinae cuius illa
quæ primus ipse magister Lutherus per Christianum
orbem divulgauit. Quanta verò hæc & qua-
lia? O miseros Evangelicos (inquit quodam loco E-
rasmus) (c) qui precibus suis nec claudicantem vllum
equum sanare potuerunt! Miracula ipsorum sunt, ignis,
sanguis, cades & carnificina. Nec ipsorum Deus, Deus
pacis est, sed dissensionis. Hæc certe de Muncero vere
dici potuerunt: qui vocationem suam nulla alia re
probauit, quam quod omnibus in locis quæcumq;
adiit, miseras & calamitates plena manu disse-
minauit, quibus tandem & ipse fuit absorptus, à Prin-
cipum exercitu vnâ cum copijs suis, profligatus &
captus. Quum impetus factus esset, inquit Sleidanus,
(d) miseros homines velut attonitos ac mente captos ne-
que se defendisse, neque fuga salutem quasisse, sed car-
men populare, quo sancti Spiritus petitur auxilium,
cantasse: quod plerique Munceri pollicitationibus con-
fisi (non minus frustra quam olim Baaliticis sacerdotes)
cœlestem opem expectarent. Muncerus è prælio in
oppidum Fraucesium profugerat, sed captus ibi,
pœnas luit. Interrogatus à Georgio Saxonie
Duce, quid ita miseros homines in fraudem per-
traxisset, Ego, inquit, feci quod cœlitus mihi fuit in-
iunctum. Hoc modo omnes magistratus qui doctrinam
Euangelij recipere nolunt, coercendi ac tractandi sunt.
Nebulo hic dum supplicium apparatus, vultu ac
omnibus rebus tamquam Prophetam se ferebat.
Quæstioni subiectus, inter ipsa tormenta, po-

M 2 puli

a Vide etiam Nicol. Blesdick. de sect. Anab.
b Boland. in histor. monast. c In sua Diatriba. d Sleid.
lib. 5. pag. 101. Cyriac. Spang. Chron. Mansfeld. Pomæ.
Chron. Sax. supra cit. loc.

puli à se seducti simplicitatem risit: atque intrepido animo tam ludices quam ipsam mortem, cuius apparatus videbat, vltro prouocabat. Ad supplicij locum quum peruenisset, Principes hortatus est, *vt Biblia præsertim libros Regum diligenter legent, ac verbum Dei discerent.* Hæc vltima ipsius tulerunt verba. Affirmant quidam, eum pœnitentiam egisse, in Catholica religione mortuum. Et Petrus Rebstock Lutheri commensalis, (a) ait magistrum suum post mortem Munceri, pro ipso preces ad Deum suadere solitum. E Munceri, Storckij & Hubingeri cineribus variæ Anabaptistarum sectæ enatae sunt: è quibus deinde in finitæ aliæ rursus pullularunt. Post Munceri enim mortem ij qui supplicium euaserant, alijque in eius schola educati, Sectam suam & religionem ad eam formam quam hodie in plerisque Christiani Orbis prouincijs videmus, redegerunt, adiunctis ad illius somnia & visiones, multis alijs delirijs. Iidem vt Religioni suæ aliquanto plus gratiæ apud vulgus nouitatis auidum conciliarent, formam baptismi mutarunt, ab omni Christianitate ad illud vsque sæculum obseruatam; & ad nouarum suarum Ecclesiarum defensionem, noua regna erexerunt, vt sequenti capite ostendam.

QUOMODO ANABAPTISTÆ

è Lutheranis prodierint. Et sectarum quæ inter eos, comparatio.

CAPVT II.

ARGVMENTVM,

- I. E Lutheranorum schola Anabaptistas prodijisse.
- II. Primi Anabaptistarum Ministri seu Prædicantes.
- III. Lutheranismi & Anabaptistarum secta Collatio.
- IV. Lutherani Zuingliani turbas Anabaptisticas imputant.
- V. De Ioanne Matthæo primo Anabaptistarum Propheta.
- VI. De Ioanne Leidenensi primo ipsorum rege.
- VII. De eius & aliorum qui ab ipso exiit.

ADESTE, ô miseri errones, & paulisper mecum considerate quor scholas Sathanas erexerit, postquam vester ille Lutherus ab Ecclesia discessit: Sed bene habet. Ipsi sæculi illius infelicitatem dissimulare non potestis. Sic enim in prima vestra Centuria exclamatis: *O infelix sæcu-*

lum in quo tot ac tanti errores nasci ac venasci visi sunt! Sed quæ caussa est huius infelicitatis, ô Lutherani? Tundite vos vestra pectora, rigate lachrymis ora, induite cilicium, & conspergite vos cinere, ac patrum vestrorum culpam deplorate. hi enim sunt tantorum malorum auctores. At nisi propius accesseritis, eosque diligenter contemplati fueritis, vix erit vt recte eos cognoscatis; quum hypocrysin miris artibus occultent, & falsa alterius religionis arma præ se ferant. Sed lacram ipsis detrahite: sanguinem in facie, ignem in oculis, audaciam in fronte, & rabiosam spumam in ore ipsorum deprehendetis. Omnis hæc fax & colluies, quæ tanto furore ad arma concurrat, apud vos & è vobis nata est. (b) Verum quidem est, quemadmodum flumina non eundem habent saporem quem fontes; sic horum doctrinam ab illa quam Lutherus initio proposuit, aliquantum distare, atque alium velut gustum habere, ab illo tamen principium sortita est. Ad hoc probandum nullis mihi alijs testimonijs opus est, quam quæ ex vestrarum partium scriptoribus, Sleidano, (c) Bullingero, (d) Coruino, Gastio, Henrico Dorpio, (e) & Lamberto Hortensio, (f) citaturus sum: quandoquidem non nescio Hofij, Lindani, Cochlaei, Staphyli, Suriij, Pratenfis seu Dupreau, aliorumque auctorum Catholicorum testimonia non multum apud vos valitura.

II. Omnes in eo consentiunt, Anno MDXXXII. Bernardum Rotmannum Oecolampadij discipulum ab Hassiæ Landgrauio in Germaniam inferiorem, vt Lutheri ibi Euangelium annunciaret, missum, à ciuibus quibusdam Monasterij (quæ est primaria VVestphaliæ vrbs) in suburbio receptum. Is quum se solum tanto oneri imparem putaret, aliquos adiungi sibi petiit quorum opera adiuuaretur. Additi ergo ei collegæ Hermanus Stapreda & Gosfridus Strabenius. Stapreda quamuis Lutheranum se ferret, præceptorem habuerat Henricum Rossium, de quo paullo ante Traicstenfes ob Anabaptisimum supplicium sumserant. Quemadmodum vero extraneæ hirundines, in tritremi Antoniana eas quæ iam ibi nidificabant ac quasi

a. Tom. 1. Coll. pag. 49. b. Vide inquisit. Euang. Ederi fol. 52. & seq. & Bellum 5. Euang. c. 10. c. histor. com. libr. 10. d. Libris 6. de orig. Anab. & lib. 2. cap. 8. e. In histor. Monast. An. 1536. excusa. f. Libr. de orig. Anab. fol. 7. a. 4. Sebast. in Chron. par. 3. tit. de Anab.